

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1907 kl. 6 e. m.

*Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7
i anledning af väckta motioner om skrifvelse till
Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag
angående verkställande vid inträffad järnvägsolycka
af undersökning om olyckans orsak m. m.*

Uti en inom Andra Kammarerna väckt motion, n:o 31, har herr F. *Motionerna.*
W. Thorsson hemställt, »att Riksdagen ville besluta i skrifvelse hos Kungl.
Maj:t begära utredning och därpå grundadt förslag, i syfte att vid inträffade järnvägsolyckor vid statens eller enskilda järnvägar undersökning om olyckans orsak, dess omfång och verkningar alltid måtte uppdragas åt kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som genom fullt kompetenta och opartiska personer verkställer en fullständig utredning, samt att det måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke vid dylika måls handläggning, i likhet med hvad som sker vid upptagande af sjöförklaring, sakkunniga böra tillkallas såsom rådgifvare.»

Med anledning af sagda motion har sedermera inom samma kammarer herr A. O. Rune uti motion, n:o 225, föreslagit, »att Riksdagen ville besluta i skrifvelse hos Kungl. Maj:t begära utredning och därå grundadt förslag i syfte att vid inträffade järnvägsolyckor vid statens eller enskilda

järnvägar undersökning om olyckans orsak, dess omfång och verkningar m. m. måtte uppdragas åt fullt kompetent och opartisk myndighet eller nämnd, samt att det måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke vid handläggning af mål rörande järnvägsolycka sakkunniga åt domstolen böra tillkallas.»

*Andra Kam-
marens till-
fälliga ut-
skotts utlå-
tande.*

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskott, till hvilket motionerna blifvit hänvisade, har i ämnet afgifvit följande betänkande:

»I fråga om undersökningar, som vid statens järnvägar anställas vid inträffade olyckshändelser, har utskottet från kungl. järnvägsstyrelsen infortrat upplysning rörande tillvägagångssättet och därom från styrelsen mottagit följande meddelande:

»Genom cirkulärskrifvelse den 11 februari 1904 till samtliga distriktsförvaltningar har järnvägsstyrelsen inskräppt angelägenheten däraf att, då olyckshändelse vid järnvägsdriften inträffar å station eller ute å linjen af beskaffenhet att angå mer än en afdelning, hvilket vid större järnvägsolyckor i regel torde vara förhållandet, förhör ofördröjligen bör anställas af distriktsförvaltningen eller ock distriktsförvaltningen föranstalta därom, att förhör hålles i närvaro af öfverordnad befäl från de afdelningar, hvilka ärendet rör.

I regel torde förhören, åtminstone i viktigare fall, ledas af distriktschefen, hvilken är järnvägsstyrelsen i första hand ansvarig för den allmänna ordningen och samverkan mellan de olika afdelningarna inom distriktet; och torde, med hänsyn till den ställning distriktschefen sålunda intager, han vara väl skickad att verkställa en allsidig utredning rörande inträffad olyckshändelse.

Äfven genom närvaro vid dessa förhör af juridiskt bildad person, distriktssekreteraren, hvilken enligt gällande instruktion skall hafva aflagt examen till rättegångsverken och i hvilkens åliggande just ingår att vid förhör biträda, vinnes vid förhören garanti för att saken varder utredd äfven från annan än teknisk synpunkt.

Rörande det närmare tillvägagångssättet vid förhören, får järnvägsstyrelsen meddela, att vid förhören, hvilka, såvida ej särskilda hinder mellankommit, äga rum omedelbart efter olyckshändelsen, pläga höras ej blott alla de statsbanefunktionärer, som kunna antagas hafva några upplysningar att meddela i frågan, utan äfven, i den mån sådant kan ske, de utomstående personer, hvilkas hörande af en eller annan anledning kan anses önskvärd. Då vederbörande naturligen äga rätt att under förhören, vid hvilka föras utförliga protokoll, göra de framställningar och

påminnelser, hvartill de kunna anse sig äga fog, samt gifvetvis rättighet ej är för dem utesluten att i förekommande fall framställa anmärkningar mot protokollet, synes i dessa omständigheter föreligga en ej ringa garanti för personalens vidkommande att frågan blir tillbörligen utredd.

I detta sammanhang må meddelas, att järnvägsstyrelsen genom cirkulärskrifvelse den 26 september 1905 bestämt, dels att till förhör inkallad person skall vara berättigad att efter förhöret och innan ärendet företages till afgörande hos vederbörande skriftligen andraga hvad han vidare i ärendet aktar nödigt, dels att den, som håller förhöret, är skyldig att, på därom gjord framställning, vid förhöret utsätta viss kortare tid, inom hvilken ärendet icke skall företagas till slutligt afgörande, dels att till förhör inkallad person är berättigad att, där han så önskar, vid förhöret aflämna skriftligt yttrande, med skyldighet dock för honom att muntligen afgifva de redogörelser eller lämna de upplysningar, som kunna affordras, dels att hvars och ens muntliga anförande vid förhöret skall af protokolls-föranden för honom uppläsas ur memorialprotokollet, så att han må kunna däremot göra de erinringar, hvartill han finner skäl, eller ock till riktigheten vitsorda detsamma, dels ock att tilltalad äfvensom annan till förhör inkallad person skall före förhörets avslutande erhålla del af allt hvad vid förhöret kan hafva i hans frånvaro förekommit, dock, hvad angår annan än tilltalad, endast för den händelse, att han därom framställer begäran eller eljest af den, som håller förhöret, anses lämpligt.

Det torde slutligen böra framhållas, hurusom Konungens befallningshafvande såsom högsta polismyndighet, åtminstone då någon afsevärdare olycka inträffat, icke lärer underlåta — hvad ock erfarenheten gifvit vid handen — att äfven anställa förhör, hvarigenom för dylika fall äfven härigenom vinnes det afsedda målet af sakens allsidiga utredning.»

Beträffande undersökningar rörande å enskilda järnvägar förekommande olyckshändelser, har utskottet inhämtat, att sådan järnväg visserligen är underkastad viss kontroll genom kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvilken styrelse äfven genom cirkulär den 1 december 1903 anmodat förvaltningarna för de enskilda järnvägarna att vid inträffad tågolycka eller uppkommet missöde å järnvägen genast och helst telegrafiskt underrätta sagda styrelse därom. Kungl. styrelsen har ock vid många tillfällen genom resp. distriktschefer låtit verkställa närmare utredning i förekommande fall. Då emellertid intet härom finnes lagstadgadt och alltså ingen påföljd blir fallet vid underlåtenhet i detta afseende, inkomma

dessa rapporter mera sällan till kungl. styrelsen i föreskrifven ordning, och lärer sagda styrelse i allmänhet få åtnöjas med protokoll, som vederbörande förvaltningar efter längre eller kortare tids förlopp inlämna.

Genom kungl. utrikesdepartementets förmedling har utskottet hos de svenska beskickningarna i utlandet hemställt om uppgifter angående bestämmelser i hithörande fall därstädes, och har utskottet erhållit följande meddelanden rörande förhållandena i Tyskland, Frankrike, England, Belgien och Norge.

Från *Tyskland*: Enligt i preussiska arbetsministeriet inhämtade upplysningar företagas vid inträffade järnvägsolyckor i Tyskland undersökningar af *sakkunniga, hvilka utses af vederbörande förvaltningsmyndighet*, det vill säga för statens järnvägar af järnvägsdirektionen i hvarje distrikt, vid enskilda banor af järnvägens uppsiktsråd (»Aufsichtsrat»).

För den händelse rättegång uppstår, föreslår förvaltningsmyndigheten för *domstolen tillkallande af sakkunnige såsom biträden åt rätten*, och afgör domstolen själf för hvarje särskildt fall, huruvida sakkunnige skola tillkallas och i så fall hvilka. I regel och i synnerhet när olyckan är af svårare art, lära domstolarna begära dylika biträden.

Från *Frankrike*: Samtliga järnvägslinjer stå under uppsikt af en särskild under ministeriet för allmänna arbeten lydande förvaltning för statens tekniska kontroll öfver järnvägarna, kallad »Contrôle de l'exploitation» och uppdelad på sju olika direktioner (en för hvarje af de stora reseauerna: Etat, Nord, Est, Ouest, Orléans, Paris—Lyon—Méditerranée, Midi), mellan hvilka jämväl de sekundära linjerna geografiskt fördelats. Under dessa direktioner, hvilka äro centralorgan och hafva sitt säte i Paris, lyda lokala organ med bestämda distrikt: dels *ingenjörer*, som emellertid icke uteslutande ägna sig åt denna uppgift, dels särskilda *uppsiktskommisseries*, (commissaires de surveillance administrative), hvilka, jämte det de utöfva den direkta statsuppsikten i alla afseenden (således jämväl ur synpunkten af näringslivets intressen), äro polistjänstemän (officiers de police judiciaire).

I händelse af järnvägsolycka (ej enbart missöde) tillkallas omedelbart till olycksplatsen såväl den ingenjör som den kommissarie, inom hvilkas distrikt olyckan inträffat; båda verkställa hvar för sig undersökning om alla de omständigheter, som hafva samband med olyckshändelsen, och afgifva däröfver hvar sin berättelse med konklusioner, den förstnämnda ur synpunkten af eventuella åtgärder till förekommande af liknande olyckor

i framtiden, den sistnämnde ur synpunkten af eventuella juridiska påföljder. Bådas rapporter delgifvas såväl allmänna åklagaren som vederbörande kontroldirektion och af dessa eventuellt deras öfverordnade. Särskild föreskrift finnes icke därom, att vid af järnvägsolyckor föranledda rättegångar rätten skall biträdas af särskilda sakkunniga, utan gälla i detta afseende de allmänna reglerna angående tillkallande af sakkunniga.

Från *England*, där inga statsbanor finnas:

The Board of Trade — ett ämbetsverk närmast motsvarande vårt kommerskollegium — förordnar opartisk, sakkunnig person att vara besiktningsman i fråga om järnvägar och järnvägsolyckor. Denne äger vidsträckt befogenhet gentemot järnvägsförvaltningarne rörande besiktning af allt hvad till järnvägarne hörer och är jämväl berättigad att granska järnvägsbolagens böcker, papper och alla öfriga handlingar. Då järnvägsolycka af viss omfattning inträffat, skall järnvägsförvaltningen, vid äfventyr af böter, genast och i vissa fall telegrafiskt, insända meddelande därom till Board of Trade, som omedelbart förordnar, att undersökning angående olyckan skall verkställas antingen af besiktningsmannen eller, om en mera ingående undersökning anses nödig, af en särskildt förordnad »rätt», bestående af en domare, magistratsperson, polisdomare eller annan person i liknande ställning med besiktningsmannen samt en eller flera sakkunniga såsom bisittare. Denna »rätt» företager undersökningen vid offentliga förhandlingar och iakttager därvid noga allt, som kan bidra till utrönande af olyckshändelsens orsaker och klargörande af de med densamma förknippade omständigheter. Vid undersökningens utförande äger »rätten» synnerligen vidsträckt befogenhet ej mindre gentemot vederbörande järnvägsförvaltning än äfven gentemot enhvar, som kan äga någon kännedom om på olyckan inverkan förhållanden.

I *Belgien* finnas mycket omfattande och specificerade bestämmelser rörande trafiksäkerheten på de belgiska banorna, upptagande jämväl fullständiga stadganden om sättet för undersökningar vid inträffade järnvägsolyckor. Utskottet har fått sig tillstånd tvenne stora volymer af »reglement d'administration général et du personel», men utskottet har ej ansett sig böra i öfversättning bearbeta detta vidlyftiga materiel.

Utöfver detta meddelas dock från *Belgien*, att vid behandling af mål i följd af järnvägsolyckor vederbörande domstol icke nödvändigtvis biträdes af särskilda sakkunniga. Domstolen afgör själf i hvarje fall, om anledning föreligger att tillkalla sakkunnige för inhämtande af upplysningar rörande vissa sakförhållanden eller vissa tekniska frågor.

De flesta trafikchefer och särskildt alla stationsinspektorer hafva judiciell polismyndighet. I sådan egenskap lyda de under domaremyndigheten och de hafva uppdrag att uppsätta och direkt tillsända åklagaremyndigheten protokoll öfver hvarje svårare olyckshändelse och hvarje sådan, som förorsakat kroppslig skada. Dessa protokoll skola innehålla alla omständigheter vid olyckshändelsen sådana desamma framkommit vid undersökningen. Den dömande myndigheten har sedan att vidtaga ytterligare åtgärd i anledning häraf.

Från *Norge* har meddelats, att där icke förefinnas några särskilda bestämmelser om hvilka, som skola företaga undersökning vid inträffade järnvägsolyckor på statens eller de privata järnvägarna. När det företages undersökning af en järnvägsolycka, utföres denna af polismyndigheten eller »förhörsrätten» i den jurisdiktion, där olyckan inträffat. Ej heller finnes någon bestämmelse om att rätten, vid behandling af järnvägsolyckor, skall biträdas af sakkunniga personer.

Det sätt, på hvilket undersökning angående järnvägsolyckor här i landet nu verkställes, synes utskottet icke tillfredsställande. Vid statsbanan förrättas undersökningen i allmänhet af vederbörande distriktschef, hvilken ju i första hand är järnvägsstyrelsen ansvarig för den allmänna ordningen och samverkan emellan de olika afdelningarne inom distriktet och därför icke torde vid undersökningen stå fullt opartisk. En sådan undersökning kan härigenom få natur mera af en järnvägsförvaltningens åtgärd till skydd för statsbanans egna intressen än af en undersökning i syfte att bevaka det allmännas och trafikanternas rätt och bästa. Beträffande de enskilda järnvägarna saknas äfven så effektiva bestämmelser i ämnet, att säkerhet finnes för att inom rätt tid någon som helst undersökning af sakkunniga verkställes. Väl är det sant, att åklagaremakten äger rätt att, då omständigheterna därtill gifva anledning, hålla förhör och äfven undersökning rörande järnvägsolyckor såväl vid statsbanan som vid de enskilda järnvägarna, men en sådan undersökning torde icke hafva stort värde, då den icke verkställes af sakkunniga och väl i allmänhet försiggår först sedan en del reparationsåtgärder vidtagits vid olycksplatsen, hvarigenom kanske de viktigaste spåren efter olyckan utplånats. Af största vikt är ju, att bestämd föreskrift finnes därom, att undersökningen skall af fullt opartiska fackmän ske omedelbart efter olyckan, innan andra än de oundgängligaste förändringar vid olycksplatsen vidtagits. Och undersökningen bör, enligt utskottets mening, vara så omfattande, att den icke

allenast berör frågan om eventuella juridiska påföljder för den eller dem, som kunna hafva vållat olyckan, utan äfven kan tjäna till ledning vid bedömandet af spörsmålet, huru liknande olyckor för framtiden må kunna förebyggas. Af de upplysningar från främmande länder, utskottet förskaffat sig, framgår också, att frågan om undersökningar vid järnvägsolyckor i de flesta af dessa länder uppmärksammats och att noggranna bestämmelser utfärdats ej mindre om undersökning, sedan olycka skett, utan äfven om anställande af offentliga besiktningsmän med uppgift att söka genom nödig kontroll förebygga, att olyckor inträffa.

I likhet med motionärerna finner utskottet därför nyttigt och nödigt, att till Kungl. Maj:t aflåtes en skrifvelse med begäran om utredning och förslag i ämnet, men utskottet kan icke dela motionären Thorssons uppfattning, att denna utredning endast skulle gälla frågan, huruvida de föreslagna undersökningarna böra uppdragas åt kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det kan nämligen tänkas, att utredningen gåfve vid handen, att någon ännu lämpligare anordning af dessa undersökningar kunde åtminstone i vissa fall göras, och det torde därför vara önskligt, att Kungl. Maj:t vid utredningen och vid uppgörande af förslag till bestämmelser i ämnet icke må känna sig påverkad af något Riksdagens uttalande i förut bestämd riktning.

Motionärernas förslag, att Kungl. Maj:t i samband med denna utredning ville taga i öfvervägande, huruvida icke vid handläggning af mål rörande järnvägsolycka sakunniga skola tillkallas såsom biträden åt domstolen, finner utskottet välbetänkt, och behovet af ett sådant stadgande ligger i så öppen dag, att någon särskild motivering i detta afseende icke torde vara erforderlig.

På grund af hvad ofvan anförts, får utskottet därför hemställa, att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen, med anledning af herr F. W. Thorssons motion, n:o 31, och herr A. O. Runes motion, n:o 225, ville i skrifvelse hos Kungl. Maj:t begära utredning och därå grundadt förslag i syfte att vid inträffade järnvägsolyckor vid statens eller enskilda järnvägar undersökning om olyckans orsak, dess omfång och verkningar m. m. måtte uppdragas åt fullt kompetent och opartisk myndighet eller nämnd samt att det måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke vid handläggning af mål rörande järnvägsolycka sakkunniga åt domstolen böra tillkallas.»

Sedan Andra Kammaren bifallit hvad dess tillfälliga utskott sålunda föreslagit, har ärendet blifvit öfverlämnadt till Första Kammaren, som hän-

*Andra Kam-
marens be-
slut.*

visat detsamma till sitt första tillfälliga utskott för förberedande behandling.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet anser i likhet med Andra Kammarerna, att det sätt, på hvilket undersökning angående järnvägsolyckor här i landet nu verkställs, ej är tillfredsställande. Det kan ifrågasättas, huruvida vid undersökning öfver timad järnvägsolycka, hvilken undersökning vid statens banor i allmänhet förrättas af vederbörande distriktschef, den opartiskhet och noggranna sakkunniga utredning om alla de faktorer, som kunnat inverka på och förorsakat järnvägsolyckan, alltid kunnat göra sig så gällande, som om undersökningen verkställts af utomstående, sakkunniga och oväldiga män.

Ehuru utskottet ställt sig något tveksamt vid att biträda yrkandet, »att det måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke vid handläggning af mål rörande järnvägsolycka sakkunniga åt domstolen böra tillkallas», så har utskottet likväl ej funnit anledning att i detta hänseende intaga annan ståndpunkt än den Andra Kammarerna intagit; det torde nämligen vid en blifvande utredning blifva ådagalagdt, om en dylik bestämmelse är af behovet påkallad eller ens utförbar. Utskottet, som anser tillräckliga skäl föreligga för Andra Kammarens i ärendet fattade beslut, får alltså hemställa,

att Första Kammarerna behagade biträda Andra Kammarens beslut i detta ärende.

Stockholm den 4 maj 1907.

På utskottets vägnar:

CH. E. VON OELREICH.